

Ledvolten är en fördel som travet saknar.
Många galoppspelare tillbringar
hela löpdagarna här.

Spela på Galopp!

BLI RIK PÅ
ATT KUNNA MER
ÄN ANDRA

Formtal och ledvolten, är nyckeln till bra spel på galopp. Det finns många galoppentusiaster som inte kan ett dugg om spel. Och det finns en hel del spelare som inte kan ett dugg om galopp. Den här introduktionen är tänkt för båda.

TEXT GEIR STABELL/WWW.GLOBEFORM.COM FOTO SOFIA NORDIN, JON FRANKLIN

Det finns två viktiga saker som skiljer galoppen från travet när det gäller spel. Formtal (eller handicap) och ledvolten. Låt oss börja med formtalen. En hästs handicap eller formtal, berättar för oss hur bra den är. De bästa hästarna i Skandinavien har handicap på över 90. Det är en ranking som uttrycks i kilo. Så vad säger det oss om en häst har handicap 90, och en annan har 80? Jo – hästen med 90 är bättre, men hur mycket bättre? Hur räknar man fram talen, och vad betyder dom?

En hästs handicap kan jämföras med en bils toppfart. En bil kan ha en toppfart på 160 km/tim medan en annan klarar 180. På samma sätt har alla hästar en maximal förmåga, men hos hästen kan denna förmåga förändras.

Vissa blir bättre, och många blir sämre

när de blir äldre. På samma sätt som bilen slits hästens delar. Leder, kotor, senor och inte minst den mentala styrkan – eller svagheten. Men hos en häst är det inte lika lätt att byta ut delar. Benen den föds med ska räcka hela livet. Samma sak med "motorn". Därför är tränarens viktigaste uppgift att hålla alla dessa delar i bra skick. Man behöver inte vara en ny Einstein för att träna en galopphäst rent fysiskt. Men att hålla hästen frisk, och mentalt stark är en annan sak. Som ofta är betydligt svårare.

Det är här de bästa tränarna lyckas. Och de andra misslyckas.

Men vad hände nu med handicaptalen? Jo – jag kommer tillbaka till dessa nu, men allt hänger ihop. Som spelare ska man försöka "tänka som en bra tränare" och se noga på detaljer samtidigt som man lägger mest vikt vid det som är viktigast.

Handicaptalen är en av de allra viktigaste

aspekterna. Den mentala styrkan är en annan. Lär dig om dessa, kombinera kunskapen och du kommer att ha en bra chans att tjäna pengar på att spela på galopp.

HANDICAP

Hundratals år av forskning har visat att en skillnad på ett kilo betyder en hästlängds avstånd på ett 1600 meters lopp – kilovärdet av en längd blir större ju kortare distansen är. Något som inte alla ser logiken i. Ändå är det lätt att förklara.

Låt oss säga att hästen "Sunny Swede" vinner ett lopp över 1000 meter och slår "Dandy Dane" med en längd. Båda hästarna bär 58 kg. Banans officiella handicaper som värderar alla lopp kommer antagligen att säga att "Sunny Swede var 1,5 kg bättre än Dandy Dane". Om de möts igen i ett handicaplopp ska därför "Sunny Swede" bära 1,5 kg mer än "Dandy Dane". På det

sättet ska båda i teorin ha lika stor chans att vinna.

Vi ser alltså att en längd värderas till 1,5 kg i sprintlopp, men till 1 kg över 1600 meter. Varför då? Det måste ju vara svårare att galoppa 1600 än 1000 meter?

Jo – det kan det vara, men för att förstå detta måste vi tänka på ett annat sätt.

Ett lopp över 1000 meter tar ca 1 minut. Ett 1600 meters lopp går på drygt 1,40. Det är svårare att slå en annan häst med en längds marginal på ett lopp som bara tar en minut, än att göra det under ett längre lopp. Fältet blir mer utdraget ju längre ett lopp är. Därför är en längd "värd" mer i ett sprintlopp. Man kan också säga att en längd är en procentuellt sett större del av ett 1000 meterslopp, än av ett 1600-meterslopp.

Detta är baserat på bra eller snabb bana.

Förenklad kilo/längdtabell		
Distans		I längd
1000 - 1200	=	1,5 kg
1400 - 2000	=	1 kg
2200 - 2600	=	0,75 kg
2800 - 4000	=	0,50 kg

I ett 2000 meters lopp på tung bana, som alltså tar längre tid, säger man ofta att en längd är värd 0,75 kg.

Många undrar om handicapen verkligen kan säga vilka hästar som kommer att vinna. Nej – det kan de inte. Men i 9 fall av 10 säger de oss vilka hästar som INTE kan

vikt (ston och 3-åringar har lägre vikt, men det är en annan fråga). I 2007 års Stockholm Cup startade 10 hästar. Fyra av dessa hade handicap på 90 kg eller mer: Sudan (97), Appel au Maitre (93), Equip Hill (93) och Miss The Boat (92). Detta var också de fyra hästar som experterna satt som favoriter inför loppet. Två av hästarna hade 88 respektive 87 i handicap: Alnitak och Steelwolf. Vad dessa siffror visade var:

a) Vinnaren skulle sannolikt vara en av dessa: Sudan, Appel au Maitre, Equip Hill och Miss The Boat.

b) Alnitak och Steelwolf hade både en mycket liten chans att vinna.

Varför har då de två sistnämnda så liten chans? Visst – de kan bli bättre, men för att en häst som har 88 i handicap ska vinna "cupen" så måste den inte bara förbättra sig onormalt mycket. Den måste också ha tur i att inga andra hästar i loppet förbättrar sig. Eller ens visar sitt bästa. Och just det gör en seger väldigt osannolik.

Appel au Maitre vann Cupen, före Peas And Carrots (HC 90kg), medan topprankade Sudan – kom sist (drabbades av lungblödning). Alnitaki klarade faktiskt att nå en fjärdeplats medan Steelwolf var näst sist.

Hur kunde vi då tippa att Appel au Maitre skulle vinna baserat på sitt handicap? Det hade nämligen de flesta spelare gjort och han var favorit.

Även om han hade ett handicap som var

Här gäller det att jämföra hästens handicap med vikten den bär. Det som kallas "plustal". En häst med handicap 80 som bär 60 kg har ett plustal på 20 kg. Det vill säga att den är 20 kg bättre än vad den bär vikt. En häst i samma lopp med handicap 78 som bär 54 kilo har ett plustal på 24, och "står 4 kilo bättre till".

Här kan man invända att Appel au Maitre som vi nämnde faktiskt stod med just 4 kg lägre vikt i just Stockholm Cup-exemplet ovan. Men den lägre vikten gavs han pga sin låga ålder (han var den enda 3-åringen i fältet). På samma sätt som ett sto alltid har 2 kg lättnad.

Så – läs handicaptalen i programmet. Jämför den med vikten varje häst bär och dess utvecklingspotential.

Detta är information som du inte har i travet. Och den är mycket nyttig!

LEDVOLTEN

Nästa faktor jag vill föra fram är ledvolten. Ytterligare en fördel som travet saknar. Här ska vi återigen försöka tänka som en tränare. Tränaren har redan tänkt som en spelare när hon eller han anmälde till loppet, eftersom det handlar om att hitta det lopp som ger hästen lägst vikt i förhållande till dess kapacitet.

Tränaren vet hur hästen mår, om den är i bra form eller behöver loppet och om den är mentalt balanserad den här veckan. När vi läser programmet ett par dagar i förväg vet vi inte detta. Därför måste vi gå till ledvolten. Många professionella spelare i England står

"Hundratals år av forskning har visat att en skillnad på ett kilo betyder en hästlängds avstånd på ett 1600 meters lopp"

vinna. Först en bakgrund:

Inom galoppen talar man om två huvudtyper av lopp. I handicaplopp bär hästen vikt utifrån sitt handicap. Och på pappret ska alltså alla komma i mål samtidigt. Den andra sorten är "åldersviktlöpningar" (på engelska "conditions races").

Vi kan ta årets upplaga av Stockholm Cup som exempel. Det är ett av Skandinavien största lopp, och ett lopp där alla har samma

4 kg lägre än Sudan så var han den sannolika vinnaren. Eftersom han var en yngre häst med mycket större möjlighet för förbättring än de andra hästarna i fältet.

Det finns också lopp där vikten varierar men sätts utifrån andra premisser som framgår av loppets proposition. Man utgår från en viss bas-vikt och lägger sedan på eller drar ifrån vikt utifrån ålder, antal segrar, insprungna pengar och så vidare.

vid ledvolten hela tävlingsdagen, och ser inte alls loppen. Dom kan man se i repris. Om och om igen. På Racing UK och "At The Races" på TV på kvällen. Det som händer i ledvolten kan man bara se live.

Vad ska man då titta på? Hur hästen ser ut i ledvolten kan säga oss mycket om dess chanser. Vi har analyserat loppet på pappret. Vi har värderat handicaptal, distans, tidigare resultat, jockeys och allt vi kan komma på.

Men den sista pusselbiten – för många den allra viktigaste – kommer på plats vid ledvolten. Det är i synnerhet tre saker man ska leta efter: "Coat, Fitness and Attitude".

Det första är relativt enkelt. Hästens "coat" (hårrem) ska vara blank och visa att hästen mår bra. Var kritisk. Det finns "blanka" hästar och det finns "mycket blanka" hästar. Problemet uppstår under kvällslopp när ledvolten är upplyst av strålkastare som får alla hästar att se blanka ut.

Om hästen är "fit" kan alla lära sig att bedöma. Se på hästens bakdel (hind quarters). Se på muskulaturen – på linjerna. Om linjerna är markerade och tydligt visar musklerna betyder det att hästen har jobbat mycket i träning och är klar för loppet. Om bakdelen är rund och fin, men utan markerade linjer, så att man inte riktigt kan se muskulaturen, betyder det att den inte har tränat så hårt.

Se också på hästens mage. Den ska vara "tight", men kan gärna vara ganska "rund". Det är inte positivt om hästen är för smal så att magen är liten eller "uppdragen" (tucked up). Galopphästar ska inte se ut som greyhounds. På dessa hästar kan man också ofta se revbenen på sidan. Vissa hästar är alltid sådana. Men ofta är det ett tecken på att de inte äter bra, eller att den har tränat för mycket. Ofta båda delar.

Många tror att ju lättare hästen är, desto bättre kan den galoppera. Det får mig att tänka på Dancing Brave, som var en unik champion i England 1986. När han debuterade som 3-åring skrev många journalister att "Dancing Brave är mycket större, starkare och tyngre än han var som 2-åring". Hästens tränare Guy Harwood, var en av de första som vägde sina hästar. Han kom-

"Tränaren vet hur hästen mår, om den är i bra form eller behöver loppet och om den är mentalt balanserad den här veckan"

menterade det med att "Det var intressant att höra, för jag vägde honom idag och han väger exakt lika mycket som när han gick sitt sista lopp i fjol". Harwood var också av den uppfattningen att hästarna går bättre om de väger några kilo för mycket, än om de väger för lite.

Vi ska alltså se vilka hästar som är i form, och vi är givetvis också intresserade av att se vilka som bara har en liten chans i loppet. Vi ska hitta vinnare och om vi bara kan eliminera några blir detta lättare. Hästar som är

för tunga (jag brukar säga "Big & Soft") kan man oftast glömma. Det är inte lätt att se och man ser det inte så ofta. Om magen ser mjuk ut och putar så vet du att den inte är i form. Det ser man mest på våren eller efter en lång paus.

Gå tidigt till ledvolten och notera först vilka hästar som ser ut att vara "fit". Dom sätter du på listan över positiva hästar. Handicaper och plustalen visar vilka av dessa som har bäst chans enligt tidigare form. I ett lopp med 10 hästar har du kanske noterat sju som verkar fit. Sex av dessa har en bra chans enligt handicaper. Nu har du börjat din analys vid ledvolten.

När alla hästarna kommit in i ledvolten ska du se hur dom uppför sig. Nu ska du gradera upp vissa, och gradera ner andra på din privata ranking. Det bästa är om hästen är avslappnad i ledvolten, det är ett plus. Om hästen är nervös och trippar runt i ledvolten är det oftast ett minus. Notera detta, och se om några av dem börjar svettas kraftigt. Du kommer att bli förvånad. Om en häst trippar nervöst förbi dig tycker du kanske att "han kommer kanske att börja svettas innan loppet". I vissa fall kommer du att se att hästen börjar svettas redan efter ett varv i ledvolten. Notera direkt ett minus för en sådan häst. Med all sannolikhet är han inte mentalt bra för dagen, och använder för mycket energi innan loppet. Undantag görs för sprinters som ofta trippar runt före start. Men även här kan du ge minus till en häst som svettas.

Betyder verkligen svettningen så mycket? Absolut. Om hästen svettas lite under sadeln, ser jag det inte som något negativt. Men om den svettas på halsen, och speciellt mellan bakbenen är det negativt och ett tecken på mental obalans.

I nerstartsgaloppen har du din sista chans att bedöma hästen.

// I exempel-loppet hade vi plockat ut sex hästar med bra chans på handicalet, och som också ser ut att vara "fit for fight". Men nu ser vi att fyra av dessa svettas mycket – även mellan bakbenen – och vi drar då slutsatsen att dessa hästar knappast kommer att visa sitt bästa idag. Kvar har vi två hästar där allt stämmer. Handicaper säger att dom har vinnarchans. Båda är blanka och fina. Båda är avslappnade i ledvolten. Och ingen svettas.

Vilken ska vi välja? Låt säga att båda har en toppjockey. Båda gillar distansen. Båda trivs med banförhållandena. Det är tio minuter till start. Vi har lagt ett par timmar på vår analys inklusive hemmajobb. Kan vi hitta en faktor till som säger oss vilken häst vi ska spela på?

I en del fall kan vi det. Men då måste vi snabbt flytta oss från ledvolten till en plats där vi kan se hästarna galoppa till start. Fokusera nu bara på de två du har valt ut. Den som ser bäst ut i sin canter är din "A-häst". Vad är det då man ska titta på?

"Om jag har rätt och handicapern fel så "får" hästen fem kg av sina konkurrenter. Nu måste jag spela!"

Den perfekta cantern är när hästen sänker huvudet och jockeyn inte tvingas att hålla hårt i tyglarna. Om hästen pullar och tar upp huvudet är det i normala fall ett dålig tecken (men ännu en gång – inte för sprinters). Se också om din häst rör sig mjukt och fint och inte ser stel ut i sin canter. Om båda hästarna du valt ut ser fina ut – varför inte spela en komb? Om du ändå vill spela vinnare – ta då den med högst odds. I det långa loppet bör det ge en bättre utdelning.

En sista sak när det gäller ledvolten – titta aldrig på oddstavlorna just då. Efter att ha läst programmet vet du vilka som är favoriter i loppet, men försök att inte bli influerad av oddsen i ledvolten. Jobbet du gör där ska vara helt skilt från allt annat. Men sätt en liten slant på högoddsaren som du tycker ser särskilt fin ut i ledvolten. Eller spela den i komb med ett par av de andra som står bättre till med hänsyn till handicap. Frustrationen blir stor när din outsider kommer in som trea. Men du ska tänka positivt – du har i ledvolten valt ut en häst som gjort ett mycket bättre lopp än "alla de andra trodde" före loppet. Du gör alltså någonting rätt, och det finns ingen anledning att gå tillbaks till bordet i restaurangen och se loppen därifrån. Pytt i panna och mellanöl kan du ta efter sista loppet. Om du då inte kan unna dig en entrecote och champagne!

SPEL PÅ HANDICAPLÖPNINGAR – ÄR DET SVÅRT?

Många löpningar är så kallade handicaps. Det är lopp där den bästa hästen bär den högsta vikten, och den sämsta den lägsta.

Banans "handicaper" som rangordnar samtliga hästar i alla lopp hela säsongen bestämmer vikterna. Idén är att alla – i teorin – ska ha lika bra chans. Och att loppet ska vara svårt att spela på.

Allt det vi lärde oss i artikelns början ställs då på kant. Nu står på pappret alla hästar lika bra till i loppet... Varför ska man då spela på handicaps? Jo, därför att detta är loppet där man hittar de bästa oddsen och får den högsta utdelningen om man hittar rätt.

Att hitta rätt i en handicap kan vara mycket svårt. Vare sig man spelar vinnare, komb eller trio. Men det är inte omöjligt. En duktig spelare gör alltid sin egen handicaping, sin egen värdering av hästarna, och jämför sina siffror med handicaperns.

Låt säga att jag anser att en häst som vinner en maidenlöpning gör en prestation som är värd 80 kg på handicapskalan. Ett par veckor senare kommer hästen för första gången ut i en handicap, och banans handicaper har värderat den till 75 kg.

Om jag har rätt och handicapern fel så "får" hästen fem kg av sina konkurrenter.

Nu måste jag spela!

Kan alla räkna på handicaptal? Absolut, och tro inte att det är särskilt svår matematik. Jag vill säga att det inte är matematik alls. Allt man behöver ha koll på är kilovärdet per längd och den så kallade åldersviktabellen som visar hur mycket vikt 3-åriga hästar bör gynnas med i lopp mot äldre hästar.

Nästa del – den viktigaste – är att lära sig förstå hästar. Hur gör man då det? På samma sätt som man lär sig om hundar, fotboll, hockey eller tennis – genom att observera så mycket som möjligt så ofta som möjligt.

Din instinkt kommer också alltid in som en faktor. Om du får känslan av att en 2-åring eller ung 3-åring är en speciell individ – så är han troligen också det.

Men, detta tar det lång tid att komma in i. Om man vill spela på handicaps, kan man till en början titta på några få viktiga saker som kommer att vara till stor hjälp. Det första är naturligtvis formtalen i programmet. Här ser du vilket handicap hästen har för dagen, men också handicapen i dess senaste starter. Om talet stiger vet du att hästen har förbättrat sin form, men det betyder också att han får det svårare och svårare för varje start. Av det skälet att han hela tiden får mer vikt att bära i förhållande till sina konkurrenter. Sådana hästar kanske man inte ska spela på så ofta.

TRE SKÅL ATT INTE SPELA PÅ SNABBT FÖRBÄTTRADE HÄSTAR:

1. Förbättringen kommer snart att stanna av.
2. Ingen häst kan vara på topp i lopp efter lopp.
3. Oddsen på en sådan häst är i regel lägre än de borde vara, eftersom allt för många som inte förstår sig på handicaps spelar på dessa hästar.

Visst stämmer det att om du spelar på handicaps så spelar du mot "banans handicaper". Som i exemplet ovan – om jag tycker att hästen har visat 80 men han går ut i handicap med 75 som officiellt formtal, så spelar jag på "min uppfattning" mot "handicaperns uppfattning". Det man alltid ska tänka på däremot är att man egentligen spelar mot alla de andra spelarna. Om du har en uppfattning som du är ensam om så får du höga odds på din häst. Om du däremot tror som alla andra så blir oddsen låga.

En bra regel i handicaploppningar är att hitta hästar som kommer tillbaks efter att ha varit i en svag period. Svaga lopp betyder att hästen sätts ner i handicap, och en häst kan till exempel komma ner från 70 till 60 i

handicap på fyra-fem starter. Sedan hittar den tillbaks till form, och nu står den oftast mycket bra till viktmissigt. Ofta gör hästen ett lopp som visar att den är på väg tillbaks, innan han är i toppform igen. Alla är inte lika bra på att observera detta, och då kan oddsen vara bra i nästa start. Och den observante kan tjäna pengar!

En annan häst att leta efter är en ung häst som bara gjort ett fåtal starter. När denna går lopp mot äldre hästar som startat flera säsonger, är han kanske den enda i fältet som, kan förbättras. Om han verkligen gör det just idag är en annan sak. Men återigen – om du kan identifiera sådana hästar oftare än de andra spelarna så kommer du att hitta en del vinnare till bra odds.

Slutligen – håll ett öga på tränarna. Om en tränare har bra resultat i handicaps så betyder det sannolikt att han eller hon själv räknar ut privata handicaps. Eller har någon som gör det åt sig. En sådan tränare ska man ta rygg på. Om du gör det kommer du också att märka hur tränaren tänker. På samma sätt kan du titta på jockeys. Vilka vinner fler handicaps än andra jockeys? Om en jockey skiljer sig från mängden så vet du att han eller hon har en bra agent eller manager som säkert också räknar på formtal. Sådana experter kan kombinera formtal med andra faktorer, så som favoritdistans, hästens förmåga att gå bra under vissa banförhållande mm.

Är detta något alla kan lära sig? Javisst. Och som en opartisk observatör kan du bli ännu bättre än den bra tränaren, jockeyn eller managern. Dom kommer alltid att vara påverkade av vilken häst de helst vill och hoppas ska vinna. Du påverkas bara av en sak: Vilken häst som enligt dina egna tal och observationer är mest sannolikt ska vinna loppet.

Sista rådet: Disciplin. "Det går alltid ett lopp till...". Om en löpning tycks för svår. Spela inte. Vänta på nästa lopp, eller kanske till och med på dagens sista, innan du langar upp hundralapparna. Medan du väntar på just "den där hästen" kan du prova dig fram med lite småpengar. För som med allt annat – Övning ger färdighet.

GEIR STABELL är norrman men bor i England där han arbetar som galoppjournalist. Geir var under 12 år International handicaper för The Racing Post i London. Idag driver han bland annat siten www.globeform.com